

Chov šteniat Pyrenejského horského psa na ochranu stád

Šteňatá rastú pri stáde

Môj prvý vrh plemena Pyrenejský horský pes sa narodil v roku 2006 a za obdobie, počas ktorého sa venujem tomuto úžasnému plemenu som objavil jeho veľký potenciál pre prácu so stádom, keďže moje PHP pracujú každodenne s ovcami a kozami. V minulosti taktiež pracovali s alpakami a prechod z jedného živočíšneho druhu na iný im nerobil žiadny problém. S mojím stádom kôz som nikdy nepoužil typické plemená na pasenie – ovčiaky, ale bez akejkolvek špeciálnej výchovy využívam psy pastierke, určené na stráženie.

Každodenné spolužitie so svorkou plemena PHP a stádom sa mi stalo zdrojom mojich vedomostí. Moje psy ma naučili všetkému, napríklad ako vychovať šteňatá, ktoré budú tými najlepšími ochrancami stáda.

Pri výbere správneho jedinca na ochranu stáda zohráva rozhodujúcu úlohu samotný chovateľ, i keď treba poznamenať, že táto pradávna úloha psov je v súčasnosti stavaná na druhú koľaj. Samozrejme šteňatá určené na ochranu stáda v budúcnosti musia mať pracovne vedených rodičov, pri stáde sa narodí a ostávajú stále pri ňom bez častého kontaktu s ľuďmi. Keď som však začal chovať, rady podobného typu ako si môžete prečítať vo vyššie uvedených riadkoch, ma skôr zmiatli, i keď pôvodne mi mali byť nápomocné. Tento text samozrejme nemožno považovať za môj definitívny pohľad na vec, keďže moje vedomosti sa menia časom spolu s novými skúsenosťami.

Táto metóda chovu je zameraná predovšetkým na šteňatá, ktoré sa stanú v budúcnosti ochrancami stáda, avšak majú potenciál stať sa taktiež vynikajúcimi rodinnými spoločníkmi, keďže život na farme im ponúka množstvo nových podnetov, ktoré využijú aj v rodinnom prostredí.

Vzťah so šteňatami začínam rozvíjať veľmi skoro, už počas ich vnútromaternicového vývinu, a to prostredníctvom prihovárania sa kotným sukám počas ranných a večerných prechádzok s mojou svorkou, pričom sa stále zdržujem v blízkosti kotných súk.

Pôrod: v košiari alebo nie?

Moje feny rodia v stodole pri kozách a musím, bohužiaľ, konštatovať, že o niekoľko šteniatok som aj prišiel, keďže boli v prvom týždni priľahnuté fenou a udusené. Naopak však môžem prehlásiť, že vrh narodený pri kozách nikdy netrpel žiadnou infekciou. Nepoužívam nikdy dezinfekciu na pupočnú šnúru, v zime nikdy nepoužívam tepelnú lampu na vyhrievanie vrhu a šteniatka prežijú.

Feny, ktoré odchovávajú šteňatá v stodole majú tendenciu „kopat“ si hniezda v hnoji, kde ponechávajú šteňatá pohromade. Keď fena vstane, aby sa najedla, napila resp. vyprázdnila, na svoje miesto sa vracia až veľmi bezstarostne a bez rýchleho zásahu sa môže stať, že šteniatka priľahne a udusia sa. Práve z tohto dôvodu som sa rozhodol zmeniť tento prvý krok, teda pôrod v stodole resp. na pastve a šteňatá odchovávať u seba doma, kde používam pôrodný box o rozmeroch 1,60 x 1,40m vybavený bočnými tyčami proti

zaľahnutiu šteniat. Pri pôrode som vždy prítomný, a to z dôvodu, že niektoré suky majú tendenciu hľadať ma. Moja fenka Dune napríklad pri svojom druhom vrhu, keď čakala 10 šteniat, za účelom, aby ma našla, preskočila plot, čo nikdy predtým nespravila. Jej prvý vrh porodila v stodole pri kozách a 6 z desiatich šteniat, ktoré porodila umrelo udusených po priľahnutí matkou, ktorej absolútne chýbal citlivý prístup k jej vrhu.

Šteniatka sú u mňa doma pod stálym dozorom približne desať dní. Keď musím odísť postarať sa o moje ostatné zvieratá na statku, beriem si so sebou matku vrhu so zreteľom na fakt, aby šteňatá každé dve hodiny nakrmila. Predtým, než fenu od šteniat zoberiem preč, uistím sa, že sú poriadne nakrmené. Nebýva to však problém u fien, ktoré sa držia pri svojom vrhu nablízku a vrátia sa k šteňatám namiesto toho, aby sa pripojili ku svorke či stádu.

Odchov šteniat vo vnútri domu má však aj iné výhody, napríklad v lete sú chránené pred muchami, ktoré zvyknú bývať veľmi agresívne a po pôrode kladú vajíčka do krvi, pričom sa stáva, že v oblasti genitálií u feny sa v priebehu 24 hodín objavia červy. Aby som predišiel spomínaným problémom je potrebné v lete neustále sledovať nielen psy, ale i ostatné hospodárske zvieratá.

Počas obdobia, keď aj dojčiacie feny strážia stáda, opúšťajú svoje šteňatá a približne po troch hodinách sa vracajú, aby ich nakrmili.

Návrat na farmu: od 2 do 4 týždňov veku šteniat

Po dvoch týždňoch sú šteňatá dostatočne veľké a pohyblivé na to, aby neboli dobytkom ušliapané a môžu sa v sprievode svojej matky vydať ku stodole, kde sa zoznamujú s vôňou stáda, štekotom psov a novými zvukmi ako napríklad zvuky vydávané dobytkom a zvuky zvoncov. Skôr ako dosiahnu vek troch týždňov, začínajú prijímať potravu vo forme granúl a pijú kozie mlieko. Vždy pri kŕmení im dávam do misiek ruku, aby si zvykali, že je normálne, že im niekto zasahuje do jedla pri kŕmení.

Odstavenie šteniat od matky je rôzne a závisí od jednotlivých fien – matiek resp. vrhov.

Manipulácia so šteniatkami

Využívam praktiky, ktoré zaberajú iba niekoľko minút ráno, čo sa týka celého vrhu. Opakujem ich iba počas niekoľkých týždňov, pretože šteňatá sa rýchlo učia. Nosím ich na rukách, hladkám ich po bruchu, ušiach a končatinách, otváram im ústa a nakoniec ich nútím, aby sa mi pozerali priamo do očí po dobu niekoľkých sekúnd.

Ako hračky slúžia mojim šteňatám plastové fľaše. Samozrejme každodenne prichádzajú do styku s ostatnými zvieratami na statku ako mačky, ovce, kozy, hydina, ošípané, k čomu ich nemusím absolútne nútíť.

Na farme: obdobie od 4 do 10 resp. 12 mesiacov života šteniat

Keď majú šteniatka tri týždne, umiestňujem ich na miesto na mojom statku, ktoré nazývam „zoznamovacie miesto“, kde sa ešte stále neobratné šteňatá zoznamujú bezpečne s ostatnými hospodárskymi zvieratami na priestore približne 20m².

Vo veku 4 až 8 týždňov sa šteňatá pohybujú voľne vo svorke po statku, podylujú ploty a vyhľadávajú spoločnosť kôz a oviec.

V období od 8 do 12 týždňov veku sa šteňatá z jedného vrhu medzi sebou hrajú a naháňajú, no učia sa i nové veci ako napr. podriadenie sa dospelému jedincovi. Je dôležité, aby boli šteňatá vystavené aj takýmto konfrontáciám v rámci svojho živočíšneho druhu. Taktiež sa učia chodiť na vodítku. Pre vrhy narodené v období pastvy je práve toto to správne obdobie, aby začali nasledovať stádo v horách, samozrejme za sprievodu dospelých psov. Vrhly narodené v zime ostávajú v košiari s prístupom na dvor, so stádom sa však nepohybujú.

Vo fáze vývinu majú šteniatka tendenciu naháňať hydinu pohybujúcu sa voľne po farme, avšak pokiaľ sú tieto pokusy včas zastavené, mladé psy sa rýchlo naučia, na čo nemajú právo.

Prítomnosť psa – samca, či už je to otec vrhu alebo nie, je mimoriadne dôležitá, keďže plní úlohu vychovávateľa a učí šteňatá rešpektovať hierarchiu vo svorke, keďže matky sú na svoje mláďatá až príliš tolerantné. Spolužitím s dospelými jedincami sa šteňatá učia sebaovládaniu, osvojujú si jazykové a sociálne kódy, čo z nich robí vyrovnaných psov.

Kŕmenie prebieha dvakrát denne za prítomnosti celej svorky vždy v tom istom čase. Misky rozložím po dvore v jednej línii a šteňatá i dospelí jedinci sa pokojne nažerú bez toho, aby som musel zasiahnuť.

Predtým, než šteniatka odídu do nových domovov, sú testované na ich pracovné vlohy, pričom používam svoju vlastnú metódu. K novým majiteľom odchádzajú ako dvanásťtýždňové. Šteniatka, ktoré budú v novom domove plniť len funkciu rodinného spoločníka odchádzajú už ako desaťtýždňové.

Príchod k stádu

Od šteňaťa nemožno príliš veľa očakávať, keď sa po prvýkrát dostane do kontaktu s novým stádom. Je to stále mláďa, ktoré sa ešte včera bezstarostne hralo so svojimi súrodencami a teraz sa celý jeho život radikálne mení. Odrazu sa nachádza na neznámom mieste, s novými ľuďmi a novým stádom. Stres tohto druhu dokáže šteňa správne zvládnuť len za predpokladu, že je dobre pripravené. Nemôžeme očakávať, že šteňa si za noc osvojí správanie dospelého jedinca. Výchova správneho pastiera je práve tak dôležitá ako výchova šteňaťa, pričom táto sa realizuje v niekoľkých fázach počas dlhšieho obdobia. Päťmesačné šteňa ešte nemôže efektívne ochrániť stádo, a preto sa oveľa ľahšie učí v prítomnosti dospelého psa. Šteňa potrebuje kontakt s inými psami či už sa jedná o strážneho psa, pastierskeho psa alebo domáceho miláčika. Je vhodné pokiaľ sa šteňatá hrajú s inými psami, keďže si tak vybijú nadbytočnú energiu a neláka ich to hrať sa s ušami či chvostmi jahniat. Tie najvhodnejšie šteňatá majú stále, aj vo fáze hry, potrebu pripojiť sa a nasledovať svoje stádo.

Aby sme lepšie porozumeli šteňaťu

Popis správania sa mladých psov od nórskej odborníčky Turid Rugaas (<http://www.canis.no/rugaas/>) bol pre mňa mimoriadne poučný a zmenil môj postoj ku psom. T. Rugaas objasňuje, že mladé psy:

- majú potrebu aktivity
- majú tendenciu sa nudiť, pokiaľ sa nič nedeje
- majú veľmi obmedzené alebo nemajú žiadne sebaovládanie

- majú redukovanú schopnosť sústrediť sa,
- väčšinu času trávajú hrou
- len veľmi pomaly sa učia ovládať sa
- musia tráviť čas s inými psami
- musia zažiť čo najrozmanitejšie situácie

Je preto veľmi dôležité sledovať vývoj šteňaťa, reagovať na jeho potreby, a to predovšetkým potrebu hrať sa. Vo väčšine prípadov sú šteňatá plemena Pyrenejský horský pes nepoddajné, napriek tomu sa ľahko prispôbujú novým situáciám a prostrediu.

Je mimoriadne dôležité, aby sme sa so šteňaťom vyhli situáciám, ktoré nemôžeme kontrolovať. Preto som napríklad zásadne proti pohybu šteniat pri ovciach, ktoré práve privádzajú svoje mladé na svet a sú prirodzene agresívne. Avšak šteňaťu je len ťažko možné vysvetliť, že novorodené jahňa nie je kamarát na hranie. Aj keď šteňatá vedia, ako napríklad regulovať silu pri hre, jahniatko nie je takýmto spôsobom schopné varovať šteňa a spoločná hra môže viesť ku poraneniám. Osobne však môžem konštatovať, že u mojich dospelujúcich PHP som si nikdy nevšimol príliš výrazné prejavy puberty.

Moja rada pre pastierov znie, aby nechali psov jesť placenty a mŕtvo narodené jahňatá. PHP má tiež vo zvyku olizovať novorodené jahňatá. Oba spomenuté prejavy správania sú normálne, netreba ich psom zakazovať a už vôbec nie za ne psov trestať. Mladý pes však musí byť pri svojich prvých skúsenostiach so stádom pod dohľadom.

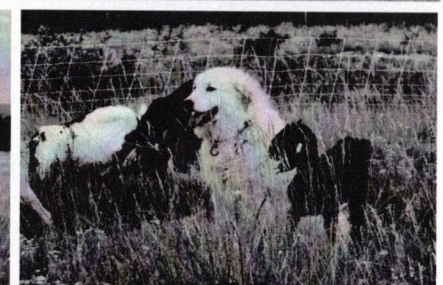
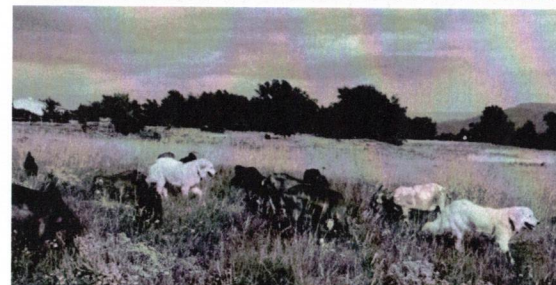
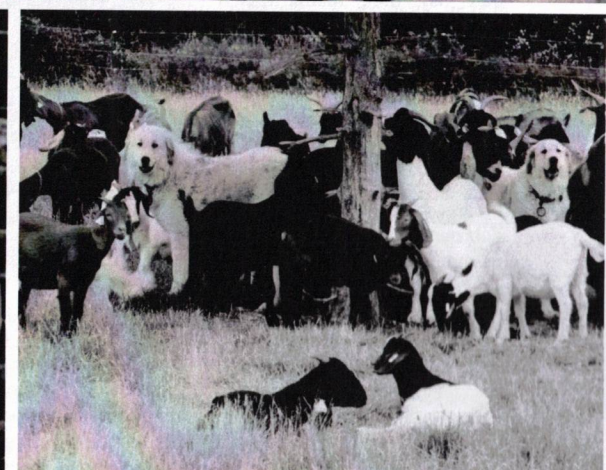
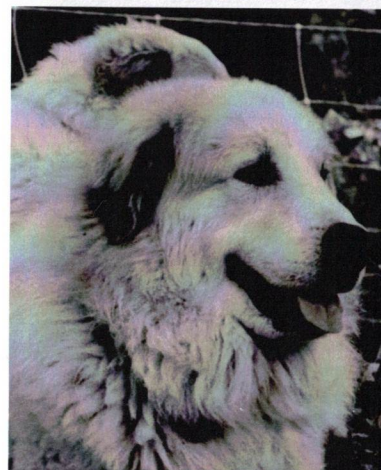
Fyzické násilie by nikdy nemalo byť použité ako reakcia na nevhodné správanie šteňaťa. To, že šteňaťu naznačíme našu nespokojnosť a otočíme sa mu chrbtom je oveľa efektívnejšie. Aby sme mohli lepšie porozumieť komunikácii medzi človekom a psom, odporúčam čitateľom knihu od už spomenutej autorky Turid Rugaas s názvom "On Talking Terms with Dogs: Calming Signals".

Pyrenejský horský pes a stádo

Výchova šteniat plemena Pyrenejský horský pes za účelom ochrany stáda nie je v konečnom dôsledku tak zložitá. Prostredie, v ktorom vyrastá však musí byť bohaté na rôzne podnety. Určite by bolo možné vyhnúť sa problémovému správaniu u dospelých psov, pokiaľ by boli šteňatá lepšie pripravené na svoj nový život a lepšie socializované. Je však samozrejmosťou, že genetika je práve tak dôležitá ako výchova. Návrat Pyrenejských horských psov s PP k stádam je nepochybne tou najlepšou ukázkou obrovského potenciálu, ktorý v sebe ukrýva toto úžasné plemeno.

Mathieu Mauriès (2011), CHS du Hogan des Vents

<http://hogandesvents.chiens-de-france.com>

Přeložil: Mgr. Peter Kapusta